

EEN HALVE EEUW PRODUCTIETEELT

ENKELE BESCHOUWINGEN OVER DE TOEPASSING
EN DE RESULTATEN VAN DE MELKCONTROLE
BIJ DE RUNDVEEFOKKERIJ IN NEDERLAND

REDE

UITGESPROKEN BIJ DE AAN-
VAARDING VAN HET AMBT VAN
HOOGLERAAR IN DE VEETEELT
AAN DE LANDBOUWHOGESCHOOL
OP DONDERDAG 29 MEI 1947

DOOR

Ir W. DE JONG

H. VEENMAN & ZONEN - WAGENINGEN

*Mijne Heren Leden en Secretaris van het College van Herstel,
Mijne Heren Hoogleraren,
Dames en Heren Lectoren, Docenten, Assistenten en Studenten,
En verder Gij allen, die hier aanwezig zijt,*

Zeer gewaardeerde Toehoorders,

Toen in 1893 het bestuur van het Friesch Rundveestamboek de heer MESDAG, Zuivelconsulent van de Friesche Maatschappij van Landbouw, uitnodigde om een onderzoek in te stellen naar de opbrengst van het Friese vee wat de hoeveelheid en het vetgehalte der melk betreft, begon daarmee de eerste toepassing van de melkcontrôle in ons land. Het duurde nog ruim een vijftal jaren voordat de eerste melkcontrôlevereniging tot stand kwam. Deze werd in 1899 in Friesland opgericht. In het jaar 1908 telde men in ons land ruim 100 dergelijke verenigingen met in totaal vermoedelijk ongeveer 10.000 koeien in contrôle, waarvan meer dan 6.000 in de provincie Friesland. In 1923 was het aantal gecontroleerde koeien gestegen tot ten naaste bij 150.000, waarvan in Friesland bijna 100.000. In 1938 was het totaal plus minus 260.000, in 1943 ongeveer 310.000 en in 1946 ruim 470.000, waarvan in Friesland plus minus 120.000. Dit wil zeggen, dat thans in totaal in ons land van het aantal aanwezige melkkoeien 36,9 % in contrôle is. In de provincie Friesland bedraagt dit aantal 54,3 %. In de andere provinciën is het overal beneden de 50 % en schommelt van 41,9 in Zuid-Holland tot 15,3 in Zeeland. Uit deze cijfers blijkt wel, dat met uitzondering van de provincie Friesland de melkcontrôle in ons land slechts langzaam ingang heeft gevonden, behalve in de laatste jaren, waarvoor een bijzondere oorzaak aanwezig is. Dit behoeft in zoverre geen verwondering te wekken, omdat het hier een maatregel betreft, welke geen directe resultaten oplevert en waarbij het gezegde „de cost gaat voor de baet uit” geheel van kracht is. Het is dus begrijpelijk, dat het bij onze, in het algemeen, conservatieve veehouders vrij veel moeite kostte hen te bewegen tot een dergelijke maatregel over te gaan. Mede door voorlichting en onderwijs werden zij echter gestadig tot beter inzicht gebracht en begon dan ook de uitbreiding van de melkcontrôle een vastere vorm aan te nemen. Speciaal in de laatste oorlogsjaren ging dit met versneld tempo. De reeds eerder aangeduide bijzondere redenen daartoe waren tweeërlei:

1773565

- 1e de algemeen doorgevoerde uitbetaling naar vetgehalte van de melk;
- 2e de invoering van een geringe heffing op alle melk, waardoor het mogelijk werd aan de melkcontrôleverenigingen een vrij aanzienlijke subsidie te verlenen, welke voor een tamelijk groot gedeelte hun kosten vergoedde.

Deze maatregelen, die in de loop van de oorlog werden ingevoerd, hadden tot gevolg, dat in de jaren van 1943 tot 1946 het aantal gecontroleerde dieren sterk toenam. Deze toename zou nog aanzienlijk groter geweest zijn, wanneer niet de bijzonder moeilijke omstandigheden de uitbreiding van de controle hadden belet. Wij mogen dan ook met recht verwachten, dat, wanneer deze belemmeringen worden weggenomen, de melkcontrôle in Nederland nog heel wat meer zal worden toegepast.

Wanneer we nu overgaan tot een beoordeling van de met de melkcontrôle in de rundveefokkerij in Nederland verkregen resultaten, dan zullen wij ons om te beginnen moeten wenden tot de provincie Friesland, omdat deze, zoals reeds gebleken is, in deze provincie verreweg de meeste toepassing heeft gevonden en ook reeds het langst in gebruik is geweest.

In de allereerste plaats geven wij dan onze aandacht aan de resultaten, verkregen bij het Friesch Rundveestamboek, de vereniging, die het initiatief tot de invoering van de melkcontrôle in ons land nam. Bekijken wij daar de uitkomsten van alle gecontroleerde koeien, ingeschreven in dit stamboek, dan bedroeg de gemiddelde melkopbrengst in de jaren 1912 tot en met 1916, dat zijn dus de jaren vlak voorafgaande aan de vorige wereldoorlog en de eerste jaren in deze oorlog, per jaar 4529 kg melk met 3,26 % vet. In de jaren 1935 tot en met 1939, dus wederom de jaren voorafgaande aan en in het begin van een wereldoorlog, waren deze getallen als volgt: 4802 kg melk met 3,78 % vet. Wij zien dus een verhoging van de opbrengst met bijna 300 kg melk en met het vetgehalte van ruim 0,50 %.

Deze invloed bleef echter niet beperkt tot de zuivere stamboekbedrijven en in het stamboek ingeschreven dieren, maar verbreidde zich ook over de andere bedrijven in Friesland. Dit blijkt o.a. uit de volgende cijfers wat het gemiddelde vetgehalte betreft:

Het gemiddelde vetgehalte van alle aan de gezamenlijke fabrieken, aangesloten bij de Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Friesland, geleverde melk bedroeg in dezelfde jaren, dus van 1912 tot en met 1916, 3,17 % en in de jaren 1935 tot en met 1939 3,60 %. Hoe het in deze bedrijven met de melkopbrengst gesteld is, kunnen wij echter niet nagaan, daar hieromtrent de cijfers van het verleden geheel ontbreken en die, welke tegenwoordig bekend zijn, ook nog slechts op globale gegevens berusten.

Kijken we nu naar het overige gedeelte van ons land, dan zien wij soortgelijke resultaten. Zo bedroeg het gemiddelde vetgehalte der melk van alle in het Nederlandsche Rundveestamboek ingeschreven

dieren in 1937 van het zwartbont Hollands veeslag 3,57; van het roodbont Maas-Rijn-IJssel veeslag 3,45 en van het zwartblaar of zwartwitkop Groninger veeslag 3,70 %, met een gemiddelde melk-opbrengst voor het zwartbont Hollands veeslag van 4655, voor het roodbont Maas-Rijn-IJssel veeslag van 4637 en voor het zwartblaar Groninger veeslag van 4539 kg. Het is echter begrijpelijk, dat hier de invloed op de algemene veehouderij niet zo groot was, daar, zoals uit de reeds vermelde cijfers blijkt, hier het aantal koeien, dat onder de melkcontrôle viel, procentsgewijze aanzienlijk kleiner was. Zo zien wij dan ook, dat het gemiddelde vetgehalte van de in Noord-Holland aan de zuivelfabrieken geleverde melk volgens het Bedrijfschap voor Zuivel in 1946 3,39 % bedroeg en in Zuid-Holland 3,30 %.

Bekijken wij nu deze cijfers nader, dan valt daarbij direct op, dat het resultaat, wat de vetgehalteverhoging betreft, zeer zeker goed genoemd mag worden, terwijl deze verhoging ten aanzien van de melk-hoeveelheid lang zo duidelijk niet is. Zo zien wij bij de Friese cijfers een verhoging van het vetgehalte met ruim een half procent, terwijl de hoeveelheid melk met nog niet helemaal 300 kg omhoog ging. Nemen wij hierbij in beschouwing, dat, wat de hoeveelheid melk betreft, ook andere factoren — betere voeding en verpleging — nog gunstig zullen hebben gewerkt, dan volgt hieruit onmiddellijk, dat verhoudingsgewijze deze verhoging lang zo groot niet is als die bij het vetgehalte.

Ten aanzien van overig Nederland zien wij eenzelfde beeld. Ook hier is de vetgehalteverhoging duidelijk, vooral wanneer wij daarbij in ogenschouw nemen, dat de melkcontrôle hier later ingang vond dan in Friesland en het punt, waarop het zich op het zelfde tijdstip, b.v. bij het begin van de vorige oorlog, bevond, dus lager lag. Wij kunnen ten aanzien van het vetgehalte dan ook gerust zeggen, dat de resultaten wisselen van zeer goed tot vrij goed en dat deze gemiddeld ongetwijfeld goed genoemd kunnen worden. Ten aanzien van de opbrengst mogen wij echter niet verder gaan dan deze in het algemeen vrij goed te heten, terwijl er streken in ons land zijn, waarop wij later nog terugkomen, waar het resultaat met niet meer dan matig, soms zelfs zeer matig, gekenschetst moet worden. Treffend is dus de tegenstelling tussen het verloop bij het vetgehalte en bij de opbrengst en het is juist deze tegenstelling, die wij nu nader willen beschouwen. Alvorens daartoe echter over te gaan, willen wij met enige nadruk wijzen op de ongetwijfeld goede resultaten, die met de vetgehalteverbetering zijn verkregen. Hieruit volgt toch, dat de algemeen gevolgde lijn, hoewel daarop vooral uit een theoretisch-genetisch oogpunt zeer zeker opmerkingen te maken zijn, practisch goed geweest is en dat voor de minder gunstige resultaten, die ten aanzien van de melkopbrengst zijn verkregen, bijzondere oorzaken aanwezig moeten zijn. Wij komen later op deze algemene lijn en de daarop uit te oefenen critiek nog even terug, doch bepalen nu eerst onze aandacht tot die bijzondere

oorzaken, die tot een geringer resultaat ten aanzien van de melk-opbrengst moeten hebben geleid.

In de eerste plaats bestond er een aanzienlijk verschil in de toestand toen men met de melkcontrôle begon. Wat was toch het geval? Door keuring op het exterieur en tevens door de globale indruk, die men in de praktijk van de veehouderij van de melkrijkheid van de koeien verkreeg, was er gedurende vele tientallen jaren al geselecteerd op opbrengst. Ons vee stond dan ook al voordien bekend als zeer melkrijk en ten aanzien van de melkopbrengst had dus reeds een schifting plaats gevonden. Dit was geenszins het geval met het vetgehalte, daar men daarin noch door keuring op het exterieur, noch door de waarneming uit de gewone praktijk, enig inzicht verkrijgt, en diensgevolge kon men dus in de toekomst in dit opzicht gemakkelijker resultaten bereiken dan bij de melkopbrengst. Een van de hoofddoelen, welke men met de melkcontrôle wenste te bereiken, was dan ook juist de verhoging van het vetgehalte, zoals door de heer MESDAG in zijn rapport voor het Internationale Veeteeltcongres in 1923 te Scheveningen duidelijk naar voren werd gebracht.

Ten tweede. Er bestaat een groot verschil in hoedanigheid van deze twee eigenschappen: de melkopbrengst en het vetgehalte, daar het vetgehalte van de melk een eigenschap is, welke vrijwel uitsluitend afhangt van de erfelijke hoedanigheid van het betreffende dier, terwijl bij de melkopbrengst de erfelijke eigenschappen van de dieren ook wel een rol spelen, maar de uitwendige omstandigheden een nog grotere. Behalve door speciaal daarvoor ingestelde onderzoeken wordt dit feit vooral bewezen door de gedragingen van ons vee in oorlogstijd. Gedurende de beide oorlogen hebben wij toch een aanmerkelijke voederschaarste voor het rundvee gehad en in beide gevallen was het resultaat hetzelfde: de melkopbrengst ging aanzienlijk dalen en het vetgehalte bleef in de vorige oorlog bijna en in deze oorlog zelfs geheel op peil. Het moet nu dus zonder meer duidelijk zijn, dat, wanneer wij trachten door het nemen van fokkerijmaatregelen onze dieren ten opzichte van deze beide eigenschappen te verbeteren, wij met het vetgehalte gemakkelijker succes kunnen behalen dan bij de melkopbrengst, omdat het vetgehalte der melk, zoals reeds gezegd, een vrijwel uitsluitend op erfelijkheid berustende eigenschap is.

Ten derde. Doordat ons streven naar veeverbetering vooral gaat in de richting van een meer economische productie, ontstaat ook een drang tot verhoging van het vetgehalte. Het is toch een bekend feit, dat, wanneer men dezelfde hoeveelheid botervet — het product, waar het bij zeer vele zuivelfabrieken in het verleden hoofdzakelijk om ging en thans ook veelal in de eerste plaats gaat — produceert met minder melk met een hoger vetgehalte, dat dan economischer wordt geproduceerd, dan wanneer men dit bereikt door meer melk met minder hoog vet. Dit wordt sterk gestimuleerd door de vroeger bij vele zuivelfabrieken gevolgde uitbetalingswijze der melk naar het percentage vet, welke

wijze van uitbetaling, zoals reeds eerder is opgemerkt, thans algemeen is.

Ten vierde. Vooral voor de gemengde zandstreken, waar de fabriekmatige zuivelbereiding, waarbij de boterproductie de hoofdrol speelt, vrij algemeen voorkomt, komt hier nog iets bij. Ook aan het dier zelf stelt een productie van meer melk met minder vet hogere eisen dan de productie van dezelfde hoeveelheid botervet in de vorm van een geringere hoeveelheid melk met hoger vet. Dit heeft tengevolge, dat vrij algemeen wordt aangenomen, dat vooral voor de fokkerij op lichte grond men een gemakkelijker te onderhouden dier krijgt, wanneer men tracht de productie voornamelijk te vergroten door middel van vetgehalteverhoging. Vandaar dan ook, dat deze methode op de lichte grond zeer algemeen wordt gevolgd. Dit heeft echter zijn weerklink op de fokkerij op de zwaardere grond. Het is immers een feit, dat het stierenmateriaal, dat op de lichte grond wordt gebruikt, hoofdzakelijk op de zware grond wordt voortgebracht. Nu houden de fokkers op de zware grond bij de keuze van hun fokmateriaal zeer ernstig rekening met de eisen, die hun afnemers, veelal op lichte grond voorkomende, stellen aan het stierenmateriaal. Vragen deze stieren, afstammende van moeders met een hoog gemiddeld vetgehalte in de melk, dan tracht men koeien te fokken, die aan deze eis voldoen, en ontstaat dus ook hierdoor een prikkel in de richting van de vetgehalteverhoging.

Ten vijfde werkt vetgehalteverhoging, vooral als deze min of meer eenzijdig wordt toegepast, opbrengstverlagend. Hiervoor kunnen tweeërlei oorzaken zijn. In de eerste plaats kan de vetgehalteverhoging als zodanig verlagend werken op de melkopbrengst. Berekeningen, o.a. die van Ir WIBBENS uit het materiaal van het Nederlandsche Rundveestamboek, wijzen in deze richting, doordat ze als resultaat opleveren, dat bij een hoger vetgehalte de gemiddelde melkopbrengst bij de verschillende leeftijden daalt. Toch behoeven deze resultaten, die ook in het buitenland verkregen zijn, zoals door Ir LEIGNES BAKHOVEN in zijn lezing voor de Zoötechnische Vereniging van verleden jaar werd opgemerkt, nog niet direct te bewijzen, dat er inderdaad een negatieve correlatie tussen vetgehalte en melkopbrengst bestaat. De verkregen uitkomsten kunnen toch ook het gevolg zijn van de toegepaste selectie, waarbij enerzijds de dieren met een lage opbrengst en een laag vetgehalte worden uitgeschakeld en anderzijds dieren met een lage opbrengst doch een hoog vetgehalte veelal nog worden aangehouden. Ir LEIGNES BAKHOVEN meende dan ook bij materiaal, afkomstig uit het begin van de toepassing van de melkcontrôle, waarin nog minder selectie was toegepast, opgemerkt te hebben, dat hier de genoemde lijn, welke op een negatieve correlatie wijst, niet zo duidelijk naar voren komt, doch dat ook reeds daarin de dieren met lage opbrengst en laag vetgehalte betrekkelijk schaars zijn, doordat deze veelal zijn weggeselecteerd.

Een wetenschappelijke beantwoording van de vraag, of hier een negatieve correlatie bestaat, ja of neen, vereist dus nog nadere be-

studering, maar afgezien daarvan zal een min of meer eenzijdige vetgehalteverhoging toch altijd verlagend op de melkopbrengst werken, en doordat hierdoor uit den aard der zaak de factor melkopbrengst minder sterk naar voren wordt gebracht, en doordat bij dit eenzijdig streven naar een hoog vetgehalte enerzijds de dieren met een matige opbrengst, doch een hoog vetgehalte, nog voor de fokkerij worden aangehouden en anderzijds de dieren met hoge opbrengst, doch een matig vetgehalte, van de fokkerij worden uitgesloten.

Ten zesde kan ook een minder juiste selectie op het exterieur hierbij een rol spelen en wel in drieërlei vorm: of doordat exterieureigenschappen naar voren worden gebracht, die als zodanig verlagend op de melkopbrengst werken; of doordat er te veel aandacht wordt geschonken aan gewenst of mooi gevonden exterieureigenschappen, die generlei invloed op de productie hebben; of doordat te weinig nadruk wordt gelegd op die uiterlijke kenmerken, die in de richting van een goede productie wijzen.

Wanneer wij in dit geval over productie spreken, dan bedoelen wij daarmee niet zozeer de productie gedurende een enkel jaar, als wel de productie gedurende het gehele leven. Het doel van onze exterieurverbetering is toch verhoging van het weerstandsvermogen van onze dieren, waardoor de periode, waarin zij produceren, verlengd wordt, en waardoor dus uiteindelijk een grotere productie gedurende het gehele leven wordt verkregen.

Er zijn nu o.i. aanwijzingen, dat bij de rundveefokkerij in ons land in alle drie genoemde richtingen, in het ene fokgebied en bij het ene veeslag meer dan bij het andere, nog al eens gezondigd wordt. In de eerste plaats dan door het te sterk naar voren brengen van eigenschappen, die als zodanig remmend op de melkrijkheid werken. Hierbij hebben wij speciaal op het oog drieërlei hoedanigheden, nl. vroegrijpheid, sterke be vleesdheid en zwaar beenwerk. Over de eerste twee genoemde eigenschappen behoeven wij niet verder uit te weiden, daar hiervan voldoende bekend is, dat zij ongunstig in de richting van een grote melkopbrengst werken. Vroegrijpheid en doordat hierdoor de natuurlijke melkrijkheid vermindert en doordat de levensduur eerder wordt verkort dan verlengd. Sterke be vleesdheid, omdat deze remmend op de melkrijkheid werkt. Ten aanzien van zwaar beenwerk willen wij behalve op onze in de praktijk opgedane ervaringen, wijzen op de speciaal daarover gedane onderzoeken van Dr A. HORN, welke laten zien, dat bij de toeneming van de zwaarte van het beenwerk niet alleen de jaarlijkse melkproductie geringer wordt, doch dat ook, met uitzondering van de dieren met het allerfijnste beenwerk, de productie gedurende het gehele leven daalt. In verschillende fokgebieden van ons land bestaat de neiging, vooral bij de fokkerij van stieren, deze eigenschappen te sterk op de voorgrond te brengen. Het ergst is dit, speciaal wat betreft de sterke be vleesdheid en het zware beenwerk, het geval bij het Maas-Rijn-IJssel-veeslag, doch ook verschillende

fokgebieden van het zwartbont Fries-Hollands veeslag gaan, vooral wat de stierenfokkerij betreft, hierin niet vrijuit en soms zijn in deze bij het Groninger veeslag ook invloeden merkbaar.

Als een aanwijzing, hoezeer deze factoren belemmerend op de verbetering kunnen werken, noemen wij hier als voorbeeld de fokkerij van het Maas-Rijn-IJssel-veeslag in de provincie Gelderland. In dezelfde jaren van 1912 tot 1916, die wij hiervoor ook reeds aanhaalden, was daar de gemiddelde productie van de roodbonte koeien van vier jaar en ouder met normale melklijsten 4412 kg melk met 3,23 % vet. In de periode van 1935 tot 1939 waren deze cijfers als volgt: 4356 kg melk met 3,33 % vet. In beide perioden bedroeg de gemiddelde vetopbrengst per dier en per jaar 143 kg, zodat de geringe vetgehalteverhoging geheel te niet werd gedaan door de daling van de gemiddelde melkopbrengst, niettegenstaande in deze provincie de omstandigheden, waaronder de koeien werden gehouden toch zeer zeker gedurende deze jaren verbeterd waren.

Van de tweede categorie van eigenschappen noemen wij als voorbeeld zuiver rechte bovenlijn, plat kruis, goede horenstand, mooie kleurverdeling. Hoewel voor een ieder wel vaststaat, dat deze eigenschappen als zodanig generlei invloed op de melkopbrengst hebben, zullen zij toch, wanneer zij te sterk naar voren worden gebracht remmend werken, daar een selectie naar deze eigenschappen niet anders kan doen dan die naar de meer gewenste productie-eigenschappen in de weg te staan. Wij zullen hieraan, hoezeer wij dieren, die deze bezitten, ook menen te moeten bewonderen, dus nooit een waarde van betekenis mogen toekennen.

Het tegendeel is het geval met die eigenschappen, die wijzen in de richting van natuurlijke melkrijkheid. Vroeger hechte men hieraan veel meer waarde dan tegenwoordig. Dit is een gevolg van de melkcontrôle, waarbij gebleken is, dat vele eigenschappen, welke vroeger als zgn. melktekens werden beschouwd, van generlei invloed op de productie zijn. Dit neemt niet weg, dat sommige exterieurkenmerken, zoals een ruim gevormd uier van uitstekende kwaliteit, een soepele dunne huid, flink ontwikkelde melkaders, toch altijd nog aanwijzingen in de richting van melkrijkheid geven. Aan deze eigenschappen wordt in ons land bij vele keuringen, vooral op tentoonstellingen en fokveedagen, welke meest in een periode vallen, wanneer ze niet meer zo heel goed te beoordelen zijn, te weinig aandacht geschonken, waarbij ook het algemene type van de dieren, dat door een gerekte bouw met het enigermate terugtreden van het voorstel ten opzichte van het midden- en achterstel sterk in de richting van natuurlijke melkrijkheid kan wijzen, niet over het hoofd mag worden gezien.

Wij komen hier aan een vraag, die zich als het ware vanzelf opdringt en wel deze: wanneer in onze exterieurkeuring zoveel gevaren schuilen, is het dan niet beter radicaal te zijn en deze exterieurkeuring af te schaffen? Dit zou inderdaad het geval zijn, wanneer wij voor deze exteri-

eurkeuring een systeem in de plaats konden stellen, dat beter is. Dit systeem moet dan, gezien het doel van onze exterieurkeuring: verbetering van constitutie, leiden tot een grotere productie over het gehele leven, en het ligt voor de hand, dat wij hier dus de totaalproductie voor in de plaats zouden moeten stellen. Het is echter een feit, dat tengevolge van allerlei incidentele oorzaken, die met erfelijkheid niets te maken hebben, vele dieren vroegtijdig aan de productie worden onttrokken en dus, wat hun totaalproductie gedurende het gehele leven betreft, een betrekkelijk slecht figuur slaan, terwijl het toch uitstekende fokdieren kunnen zijn. Zolang dit nog het geval is en wij dus met onze hygiënische en andere maatregelen nog niet zover gekomen zijn dat dergelijke incidentele oorzaken vrijwel uitgeschakeld kunnen worden, zullen wij ons met het hulpmiddel van de exterieurkeuring, naast het schenken van meer aandacht aan de productie gedurende het gehele leven dan tot dusverre het geval was, moeten behelpen. Wij kunnen dus de exterieurkeuring nog niet afschaffen, doch wij zullen deze moeten wijzigen in de reeds hiervoor aangegeven richting, wat vooral ook bij onze stieren het geval zal moeten worden.

Thans bereiken wij een onderdeel van onze beschouwingen, dat wij reeds eerder hebben aangekondigd en waaraan wij nu nog even aandacht willen wijden, nl. de theoretische, veelal op genetische grondslagen berustende opmerkingen die er over de methoden, welke in ons land bij de productiefokkerij worden toegepast, zijn te maken.

Behalve het reeds naar voren gebrachte, dat men hierbij min of meer tweeslachtig werkt, doordat men naast de productiegegevens ook nog aandacht aan het exterieur geeft, kunnen wij als zodanig de onvolledigheid van onze productiegegevens noemen, waarbij alleen de opbrengst wordt vastgesteld en niet het daarvoor benodigde voedsel wordt gecontroleerd, en de onjuiste toepassing doordat vaak met cijfers van individuele dieren wordt gewerkt en nog niet voldoende aandacht wordt geschonken aan de uitkomsten van bepaalde groepen van dieren, speciaal afstammelingen van bepaalde fokdieren, waarbij dan wel in de allereerste plaats aan de afstammelingen van stieren moet worden gedacht. Dit komt vooral thans, nu door de ook in ons land meer en meer in toepassing gebrachte kunstmatige inseminatie van de daarvoor gebruikte fokstieren grote aantallen nakomelingen worden geteeld, veel sterker op de voorgrond. In Denemarken, waar men op dit gebied vooral gedurende de oorlog grote vorderingen heeft gemaakt en aanzienlijk verder is dan in ons land, heeft dit zelfs geleid tot de instelling van bepaalde stations voor het afstammelingenonderzoek van fokstieren, die voor de kunstmatige inseminatie worden gebruikt. Op deze stations worden groepen van ongeveer 20 afstammelingen van de desbetreffende stieren bij elkaar gebracht en gedurende haar eerste lactatieperiode zorgvuldig gevoed en verpleegd, terwijl de melkopbrengst met het gehalte evenals het voederverbruik nauwkeurig worden bepaald. Op deze wijze tracht men een zo juist mogelijk

inzicht te krijgen in het productievermogen van de dochters van deze stieren bij zeer gunstige omstandigheden. Het voordeel van deze methode is, dat de verkregen gegevens precies bepaald kunnen worden en de omstandigheden waaronder zij verkregen zijn, volledig bekend zijn, terwijl deze op de diverse stations zo goed mogelijk gelijk worden gemaakt. Het bezwaar is echter, dat hierdoor een vergelijking van de productie van de moeders met die van de dochters niet kan plaats vinden. Dit wordt ook in Denemarken als een groot bezwaar gevoeld en men acht deze methode principieel dan ook minder juist dan een goede vergelijking van de productie van de moeders en de dochters. Dat men de laatste jaren toch tot dit nieuwe systeem is overgegaan, is voor een gedeelte het gevolg van het feit, dat door de oorlog zo gewijzigde omstandigheden de vergelijkingen tussen moeders en dochters in verband met de verschillende voeding moeilijk te maken waren.

Behalve het zo nauwkeurig mogelijk vaststellen van de productie alsmede van de gewichtstoename van de betrokken dochters heeft men met behulp van deze methode ook nog getracht een vergelijking te maken tussen het voederverbruik gedurende de stalperiode van deze groepen dochters. Het resultaat hiervan is evenwel gedurende de eerste proefperiode, naar men ons mondeling mededeelde, niet erg overtuigend. Het laat zich aanzien, dat ook deze methode nog geen oplossing geeft voor het grote vraagstuk bij onze productieteelt voor het rundvee: het al of niet economisch voederverbruik. Dit bezwaar zou bij een eventueel overnemen van deze methode in ons land van nog grotere betekenis worden, daar in ons land ook op dergelijke afstammelingenstations de hoofdproductie meestal in de weidetijd zou moeten vallen, en niet, zoals men het in Denemarken heeft ingericht, in de stal-tijd. De bezwaren, die reeds door de heer MESDAG tegen het opnemen van het voederverbruik bij de melkcontrôle werden genoemd, en die hij uitvoerig in zijn reeds boven genoemde rapport voor het eerste Internationale Veeteeltcongres heeft opgesomd, blijven dus van kracht.

Hoewel in Denemarken bij dit systeem van afstammelingenonderzoek gedurende het tweede proefjaar, dat verleden herfst is ingezet, een aanmerkelijk groter aantal stieren op afstammelingen zal worden onderzocht dan in het eerste proefjaar het geval was, twijfelt men er hier nog aan, of dit systeem op den duur wel beter zal zijn dan het voordien toegepaste moeder/dochter onderzoek.

Voor ons land zijn wij voorlopig van oordeel, dat het onderzoek van de productie van moeders en dochters meer op de voorgrond zal moeten worden gebracht. Wij zullen in de toekomst aan dit systeem een veel algemener toepassing moeten geven, terwijl wij bovendien door een regelmatige systematische verwerking van de gegevens van het melkcontrôle-onderzoek ons meer inzicht zullen moeten verschaffen in de invloed, die diverse factoren op de melkopbrengst hebben, en tevens veel beter zullen moeten worden ingelicht omtrent

de gemiddelde opbrengsten in bepaalde fokstreken en fokgebieden.

Wij zien dus, dat door de toepassing van de thans ongeveer een halve eeuw oud zijnde melkcontrôle in ons land een goede verhoging van het vetgehalte, doch slechts een matige of geen verhoging van de melkopbrengst werd verkregen. Tot dit verschillend resultaat hebben zowel foktechnische als economische omstandigheden medegewerkt. Het is echter zeer de vraag, of in de toekomst de economische omstandigheden zodanig zullen blijven, dat deze even sterk in de richting van de verhoging van het vetgehalte blijven werken. De vooruitzichten op het gebied van de afzet van onze zuivelproducten worden toch vrij algemeen als dus beschouwd, dat de toekomst voor het product boter waarschijnlijk minder gunstig zal zijn dan die voor andere zuivelproducten of wellicht ook dan die voor consumptiemelk als zodanig.

Mocht dit inderdaad het geval zijn, dan zal ook hierdoor een min of meer eenzijdig streven naar verhoging van het vetgehalte dus minder in de lijn liggen dan tot nu toe in vele streken van ons land het geval was, en zal daarnaast meer nadruk moeten worden gelegd op de hoeveelheid melk die onze dieren produceren. Zulks niet alleen bij de beoordeling van de verkregen uitkomsten van de melkcontrôle als zodanig, waarbij dan vooral de totaalproductie gedurende het gehele leven op de voorgrond zal moeten treden, doch ook bij het nemen van onze verdere foktechnische maatregelen, met name bij die van de selectie naar het exterieur, zolang deze nog noodzakelijk is. Daarbij zal dan het op natuurlijke melkrijkheid wijzende type van dieren met behoud van voldoende solide bouw meer naar voren moeten worden gebracht. Voorts zullen wij steeds meer aandacht aan de verwerking van de gegevens van de melkcontrôle moeten besteden, waarbij wij dan speciaal de vererving van de productie door de voor de fokkerij gebruikte vaderdieren meer systematisch zullen moeten bestuderen.

Gelukkig wijzen verschillende tekenen er op, dat dit inzicht in de kringen van onze rundveefokkerij veld wint. Zo zagen wij door de Overheid ingesteld het systeem van de Rijkspremiestieren en door het Friesch Rundveestamboek werd kort geleden ingevoerd het praedicaat „Preferente Stammoeeder”, bij welke beide systemen de prestatie gedurende meerdere jaren een grote rol speelt. Zo zien wij ook, dat de Centrale Melkcontrôledienst voorbereidingen heeft getroffen voor het meer systematisch verwerken van de gegevens van de melkcontrôle en bemerken wij in verschillende kringen van stamboekfokkers grote belangstelling voor een gewijzigde manier van exterieurbeoordeling, waarbij de natuurlijke aanleg voor de productie meer op de voorgrond treedt. Dit is van zeer groot belang, want ook in deze zal het laatste woord door de practische fokker gesproken moeten worden, en hoewel wij uit ervaring weten, dat het brengen van soms zelfs vrij geringe wijzigingen in het fokdoel voor onze meest vooraanstaande fokkers, die gedurende lange jaren met al hun liefhebberij in een

bepaalde richting hebben gestreefd, zeer grote moeilijkheden met zich mee brengt, en het hier een wijziging in de fokrichting betreft, die voor sommige fokgebieden een nog al ingrijpende verandering betekent, twijfelen wij er niet aan of zij zullen ook in deze weten te slagen en daardoor niet alleen de economische grondslag van onze melkveehouderij verstevigen, doch tevens de naam van onze over vrijwel de gehele wereld zo goed aangeschreven veeslagen in de toekomst hoog weten te houden.

Mijne Heren Leden van het College van Herstel,

Het was voor mij een bijzondere voldoening dat Gij, met wie ik na de oorlog zo eensgezind in het belang van onze Landbouwhogeschool heb mogen samenwerken, mij voor hebt willen dragen voor een benoeming tot hoogleraar. Ik weet bij ervaring met welk een ernst Gij deze zaken voorbereidt en welk een hooggestemde verwachtingen Gij steeds weer bij dergelijke benoemingen van de nieuwe hoogleraar koestert. Ik zal er met al mijn vermogen naar streven deze verwachtingen niet al te zeer te beschamen. Van Uw steun en medewerking daartoe houd ik mij volledig overtuigd.

Mevrouw en Mijne Heren Hoogleraren, Lectoren en Docenten,

Met de meeste Uwer kwam ik reeds in een van mijn vroegere functies op een door mij zeer gewaardeerde, zakelijke wijze in contact. Aan sommige heb ik dankbare herinneringen als oud-leraar. Van U allen hoop en verwacht ik, dat U mij in de uitoefening van mijn nieuwe functie zo mogelijk met Uw meerdere ervaring en kennis zult willen bijstaan. Mocht ik in dat opzicht iets voor U kunnen doen, dan hoop ik daarin niet achter te blijven.

Hooggeleerde Bakker,

Het feit, dat U er volledig mee instemde, wanneer ik tot Uw opvolger zou worden benoemd, heeft er niet weinig toe bijgedragen om mijn oorspronkelijke aarzeling om dit ambt te aanvaarden te overwinnen. Ik ken toch Uw enthousiasme voor Uw vak en het verheugde mij, dat Gij het aan mij toevertrouwde te trachten dit enthousiasme verder op onze studenten over te dragen. Het zal U, nu ik over de verhouding studerende/leraar spreek, niet verwonderen, dat mijn gedachten teruggaan tot Uw voorganger, mijn oudleraar wijlen Professor Dr L. BROEKEMA. Ik meen mijn ambt niet te mogen aanvaarden zonder uiting te geven aan de warme verering, die ik nog altijd voor hem voel.

Hooggeachte Heer Nysingh,

Wat Professor BROEKEMA voor mij betekende op het pad der vee-
teeltwetenschap, dat zijt Gij voor mij op het terrein van de practische
veefokkerij: een lichtend voorbeeld. Wanneer ik U hier een persoon-
lijk woord van dank breng voor alles, wat Gij voor mij geweest zijt,

dan breng ik in Uw persoon tot waardering alle hulp en steun, die ik steeds in ruime mate van de fokkers heb mogen ondervinden.

Mijne Heren Rijksveeteeltconsulenten,

Het stemt mij tot grote dankbaarheid, dat ik zovele jaren van Uw corps deel heb mogen uitmaken, want zelden zal er in Nederland een groep ambtenaren worden gevonden, die met zoveel gelijkgerichte energie en zoveel gevoel voor collegialiteit naar één bepaald doel streeft. Het geeft mij dan ook een grote voldoening, dat ik ook weer in deze functie nauw met U zal mogen samenwerken. Van Uw bereidwilligheid daartoe ben ik volkomen zeker.

Zeer erkentelijk ben ik ook het personeel van het Rijksveeteeltconsulentschap voor Gelderland en van het Nederlandsche Rundveestamboek voor de wijze, waarop zij door hun toewijding mijn werk verlicht hebben. Dat ik daarbij jullie namen noem, BLIKMAN en DEKKER, is omdat jullie van deze doeltreffende vorm van gemeenschappelijke arbeid karakteristieke voorbeelden zijn.

Ik hoop met U, Dames en Heren leden van het personeel van de Afdeling Veeteelt, tot een dergelijke goede wijze van samenwerking te kunnen komen. De verstandhouding, die er nu reeds tussen ons heerst, wettigt daartoe alle verwachtingen.

Dames en Heren Studenten,

De Nederlandse landbouw is zodanig ingericht, dat in het overgrote deel van de daarin werkende bedrijven de veehouderij de hoofdbron van het inkomen vormt. Voor velen Uwer zal het dus noodzakelijk zijn een goed inzicht in deze tak van de landbouwwetenschap te krijgen. Ik zal trachten U bij het streven daarnaar zoveel mogelijk hulp te verlenen. Voor sommigen Uwer, wier liefde speciaal naar de veefokkerij uitgaat, hoop ik echter meer te kunnen zijn. Misschien dat enkelen onder hen, die gelukkige begaafden, die een aangeboren gevoel voor de schoonheid van het harmonisch gebouwde dier hebben, door mijn nuchter verstandelijke uiteenzettingen van hedenmiddag min of meer teleurgesteld zijn. Laat ik hen als oudere dan mogen geruststellen, want ik weet bij ervaring welk een edele vormen ook het voor zijn productie rationeel gefokte dier vertoont.

Zo zult Gij dus bij de beoefening van ons mooie veeteeltvak kunnen trachten aan Uw eigen levensgeluk te bouwen door er naar te streven dat van anderen te vergroten, en het zal mijn taak zijn er aan mee te werken U hierop in en buiten de studie aan onze geliefde Hogeschool zo goed mogelijk voor te bereiden.

Ik heb gezegd.